

Джек Лондон

На юг от прореза

Старият Сан Франциско – впрочем това е Сан Франциско едва ли не до вчера, до деня преди земетресението – беше разделен на две от Прореза, Прорезът представляваше железен улей по средата на Маркет стрийт и оттам непрекъснато долиташе бръмченето на безкрайния кабел, теглещ нагоре и надолу вагоните, които винаги можеха да се закачват или:

откачват от него. Всъщност имаше два прореза, но за по-лесно опростеният жаргон на Запада ги бе обединил в едно, още повече, че думата бе придобила вече символично значение. Северно от Прореза се намираха театрите, хотелите, магазините, банките и солидните уважавани търговски фирми. Южно от Прореза бяха фабриките, бордеите, пералните, работилниците и жилищата на работниците.

Прорезът беше метафора, която изразяваше класовото разделение на обществото, и никой не прекосяваше така успешно тази метафора, както Фреди Дръмънд. Той привикна да живее в тези два свята и във всеки от тях се чувствуваше изключително добре. Фреди Дръмънд беше професор във факултета по социология при Калифорнийския университет и именно като професор до социология той за първи път прекоси Прореза, живя шест месеца в голямото работническо гето и написа „Неквалифицираният работник“ – книга, която навсякъде възхваляваха като ценен принос в напредничавата литература и като:

бляскав отговор на литературата на недоволните. От политическо и икономическо гледище това беше ' едно крайно ортодоксално произведение. Председателите на големите железопътни компании изкупуваха цели издания, за да ги раздават на своите работници и чиновници. Само Обединението на производителите разпространи петдесет хиляди екземпляра. В известно отношение тази книга беше толкова порочна, колкото прослаvenото и всеизвестно „Послание до Гарсиа“, а в своята пагубна проповед на максимата „пести и бъди доволен“ не отстъпваше на книгата

„Мисис Уигс и нейната зелена градина“.

В началото на Фреди Дръмънд му беше ужасно трудно да се нагоди към работниците. Той не бе свикнал с техния нрав, а те пък още по-малко бяха свикнали с неговия. Гледаха го подозрително. Той нямаше минало. Не можеше да се каже, че преди е работил тук или там. Ръцете му бяха меки, а изключителната му учтивост – просто страшна. Отначало той си бе наумил да играе ролята на свободен и независим американец, решил да работи физическа работа и никому да не дава обяснения. Но скоро разбра, че това няма да мине. В началото работниците го приеха,

макар много резервирано, като чудак. По-късно, когато вече започна по-добре да се оправя в новата среда, Фреди неусетно навлезе в по-подходяща роля – на човек, който е видял по-добри дни, много по-добри дни, но щастието му е изневерило,

разбира се, само временно.

Тук научи много неща и направи много, често

пъти погрешни обобщения, които могат да се видят по страниците на неговия „Неквалифициран работник“. Но благоразумен и консервативен като хората от своя кръг, той не бе забравил да се предпази с уговорката, че обобщенията му представляват само „опит“.

Фреди Дръмънд доби първите си впечатления в

консервния завод „Уилмакс“, където му дадоха да работи на парче – трябваше да прави амбалажни каси. Някаква фабрика за амбалаж доставяше готовите части и от него се искаше само да ги сглобява и да ги сковава с малко чукче. Това не беше квалифициран труд, но се заплащаше на парче. Средният работник в консервния завод получаваше долар и половина на ден. Фред забеляза, че някои от хората на същата работа изкарват без много усилие и по долар и седемдесет и пет цента на ден. И още на третия ден и той успя да изкара толкова. Но беше амбициозен. Нямаше намерение да се мотае и тъй като беше необикновено способен, на четвъртия ден изкара вече два долара. А на петия, като се постегна, за да издържи на изтощителното напрежение, изкара два и половина. Другарите му започнаха да се мръщят и да го гледат навъсено, като на неразбираем за него жаргон подхвърляха, че някои се подмазват на господаря и искат да покажат колко са чевръсти,

но ще дойде видовден. Удивен, че При работата на парче тия хора клинчат, той направи извода, че мързелът е нещо вродено у неквалифицирания работник, и на другия ден изчука три долара. Но вечерта, на излизане от завода, работниците го заобиколиха и заговориха с него гневно, на не разбираем жаргон. Той не можа да схване какви подбуди се крият зад тяхната постъпка. Но самата постъпка беше изненадваща. Когато отказа да намали темпа на работата си и се разбъбри за независимостта на американския гражданин, за свободата на действие и достойнството на труда, те се заеха да намалят възможностите му да работи бързо. Завърза се жесток бой, защото Дръмънд беше едър мъж и при това спортист, но в края на краищата работниците го повалиха и така размазаха физиономията му и изпотъпкаха пръстите му, та чак след цяла седмица, прекарана на легло, той можа да стане и да си потърси друга

работа. Всичко това е надлежно описано в споменатата първа негова книга, в главата „Тиранията на работническата класа“.

След известно време, когато вече работеше в друг цех на завода „Уилмакс“, където разнасяше плодове на работничките, той се опита да носи едновременно по две каси и другите разносвачи тутакси го изругаха. Това беше явно клинчене, но той разсъди, че е дошъл тук не да прави реформи, а да наблюдава. Ето защо оттук нататък вземаше само по една каса и тъй добре изучи кръшкаческото изкуство, че написа специална глава за него, завършвайки я с няколко обобщения, които все така бяха само „опит“.

През тези шест месеца Фреди Дръмънд работи на много места и се научи да подражава много сполучливо на истински работник. По природа лингвист, той си водеше записки в бележника и така добре изучи жаргона на работниците, че вече можеше да го говори и да се разбира с тях. Това му помогна да следи по-непосредствено начина им на мислене и да събере материал за една глава в някой бъдещ труд, която смяташе да нарече „Синтез на психологията на работническата класа“.

Преди да изплува пак на повърхността след това първо спускане на „дъното“, той откри, че е добър актьор, и прояви голяма гъвкавост на своята натура. И сам се удиви от способността си да се преобразява. Усвоил веднъж езика на работниците и преодолял многобройните капризни пристъпи на малодушия той разбра, че сега може да има достъп до всяко кътче от живота на работническата класа и така хубаво да се нагажда към този живот, че да се чувства като у дома си. И Дръмънд писа в предговора към втората си книга, „Човекът на труда“, че се е постарал истински да опознае работниците, а единственият възможен начин за това е да работиш рамо до рамо с тях, да делиш с тях храна, постеля и развлечения, да споделяш мислите и чувствата им.

Фреди Дръмънд не беше дълбок мислител. Не вярваше в нови теории. Изхождаше винаги от общоприетите норми и критерии. Дисертацията му за Френската революция беше отбелязана в анализите на университета не само защото беше усърдна, обемиста и прецизна работа, но и защото беше най-сухото, най-скупно, най-формално и най-ортодоксално съчинение, писано някога на тази тема.

Дръмънд беше затворен човек, безкрайно сдържан по природа. Имаше малко приятели. Беше твърде необщителен, твърде студен. Нямаше пороци и никой не знаеше да се е поддал някога на съблазън. Ненавиждаше тютюна, презираше алкохола и никога не бяха го виждали да пие нещо по-силно от чаша леко винце на обед, и то рядко.

Когато беше студент в първи курс, другарите му го кръстиха „Ледника“. По-късно, като професор вече, стана известен под прякора „Хладилника“. Но го огорчаваше само едно – това умалително „Фреди“. То бе останало от времето, когато играеше като защитник в единадесеторката на университета, и неговата душа на формалист никога не успя да се примири с това име. И тъй той си остана завинаги „Фреди“, освен при официално обръщение; и в кошмарни съновидения му се представяше бъдещето, когато всички от неговата среда ще го наричат фамилиарно „стария Фреди“.

Впрочем той беше твърде млад за доктор по социологическите науки – едва двадесет и седем годишен, а изглеждаше дори по-млад. На вид изглеждаше като колежанин – висок и едър, гладко избръснат и непресторен, спретнат, простодушен и с цветущо здраве, известен като превъзходен спортист,

притежаващ скритата студена култура на въздържаните хора. Извън университета никога не говореше за научната си работа. Едва по-късно, когато книгите му привлякоха върху него досадното обществено внимание, той си позволяваше понякога да изнесе някой доклад пред литературно или икономическо,! дружество.

Фреди Дръмънд вършеше всичко правилно – прекалено правилно; в облеклото и държането си беше винаги безупречен. Не че беше денди. Съвсем не. Просто беше колежанин и по облекло и маниери досущ приличаше на онзи тип млади хора, които през последните години се изливат от нашите висши учебни заведения. Ръкостискането му беше доста здраво и силно. Сините му очи – студено сини, неубедително искрени. Гласът му, твърд и мъжествен,! с ясна и отчетлива дикция, звучеше приятно за ухото. Единственият недостатък на Фреди Дръмънд беше неговата въздържаност. Той никога не отстъпваше от нея. По времето, когато играеше футбол, колкото по-напрегната биваше играта, толкова по-хладнокръвен ставаше той. Фреди беше отличен боксьор, но го смятаха за автомат, който с неприсъща за човека точност на машина преценява разстоянието, отмерва ударите си, взема гард, блокира или влиза в клинч. Той рядко получаваше жестоки удари,! но и рядко нанасяше жестоки удари. Беше толкова благоразумен и толкова се владееше, че никога не допускаше ударът му да бъде по-силен, отколкото го е замислил. За него боксът беше само гимнастика! Така поддържаше формата си.

С течение на времето Фреди Дръмънд все по-често прекосяваше Прореза и се губеше на юг от Маркет стрийт. И зиме, и лете прекарваше почивните си дни по тия места и независимо дали оставаше цяла

седмица или само в събота и неделя, времето прекарано там, винаги биваше за него полезно и приятно. Нали имаше да събира толкова много материал! Третата му книга, „Маси и господар“, беше въведена като учебник в американските университети и преди още сам да разбере това, той вече работеше върху четвъртата: „Пороците на непроизводителния работник“.

В душевния строй на този човек имаше някаква странна чупка или отклонение. Може би това бе

отвращение от заобикалящата го среда и полученото възпитание или пък от унаследената жилка от дедите, които поколение след поколение са били все кабинетни учени; каквото и да бе то, животът долу, сред работниците, му доставяше удоволствие. За собствената си среда той беше „Хладилника“, но тук той беше „Големия“ Бил Тотс, който умееше да пие, да пуши, да говори на жаргон,-да се бие и беше любимец на всички. Всички обичаха Бил и не едно момиче тичаше по него. В началото беше само добър актьор, но с течение на времето тази роля стана негова втора природа. Той вече не се преструваше и наистина започна да обича евтиния салам, бекона – храна, която Фреди Дръмънд не можеше да понася.

Това, което в началото вършеше по необходимост, се превърна в удоволствие. И когато приближаваше време да се върне в аудиториите и да се затвори пак в себе си, той си мислеше за това с чувство на съжаление. Върнал се у дома, Фреди често се хващаше, че с нетърпение очаква деня, когато пак ще може да прекоси Прореза и да се набеснее на воля. Той не беше покварен, но като Бил Тотс можеше да върши милион неща, които за Фреди Дръмънд бяха съвършено недопустими. Нещо повече, Фреди Дръмънд никога не би и помислил да ги върши. Това беше най-удивително. Фреди Дръмънд и Бил Тотс бяха две напълно различни същества с диаметрално противоположни желания, вкусове и подбуди. Бил Тотс с чиста съвест можеше да симулира в работата, докато Фреди Дръмънд осъждаше симулирането като позорна, престъпна, недостойна за американеца проява и бе отделил цели глави, за да заклеими този порок. Фреди Дръмънд не се интересуваше от танци, но Бил Тотс не пропускаше вечеринките в разни клубове като „Магнолия“, „Западна звезда“ и „Елит“. Той дори получи масивна сребърна купа, висока цели тридесет инча, за най-добро представяне на големия годишен маскен бал на месарските работници. Бил Тотс ухажваше момичетата, а и момичетата го ухажваха, докато Фреди Дръмънд обичаше да се представя за аскет, открито заявяваше, че е против избирателното право на жените, и

жлъчно осъждаше в душата си съвместното обучение.

Заедно с дрехите Фреди Дръмънд променяше и държането си, и то без усилие. Преди да влезе в

мрачната малка стаичка, където се преобразяваше в Бил Тотс, движенията му бяха малко сковани. Вървеше прекалено изправен, с прекалено изопнати рамене, а лицето му беше сериозно, почти сурово и всъщност безизразно. Но появеше ли се в дрехите на Бил Тотс, той ставаше вече съвсем друг човек. Не че Бил Тотс ходеше отпуснат, но цялата му фигура добиваше гъвкавост и грация. Дори гласът му звучеше различно и Бил Тотс се смееше високо и от сърце, а от устата му често можеха да се чуят по-пиперливи думи и сегиз-тогиз по някоя псувня. Освен това Бил Тотс обичаше да се засядва до късно в кръчмите и понякога да спори незлобливо с другите работници. На излет в неделя и на връщане от кино и двете му ръце предателски издаваха, че се е обиграл да прихваща момичетата през кръста, а в шеговитите задирияния проявяваше такова тънко и приятно остроумие, каквото можеше да се очаква от един чудесен момък от работническата класа.

Той така изцяло се чувствуваше Бил Тотс, така изцяло се чувствуваше работник, истински жител на южната половина на града, че бе проникнат от класово съзнание не по-малко от другите работници, а към стачкоизменниците питаеше по-голяма омраза и от ревностните профсъюзни членове. По време на стачката на пристанищните работници Фреди Дръмънд успя някак си да се откъсне от това безподобно съчетание и хладнокръвно и критично да наблюдава отстрани с какво удоволствие Бил Тотс си разчиства сметките със стачкоизменниците докери. Защото Бил Тотс беше редовен член на профсъюза на докерите и имаше пълно право да негодува срещу тези, които искаха да му отнемат работата. Големия Бил беше толкова голям и толкова го биваше, че винаги излизаше напред, когато положението ставаше горещо. Преструвайки се отначало на негодуващ работник, Фреди Дръмънд, в ролята на второто си „аз“, започна да изпитва истинско негодувание и едва когато се връщаше в класическата атмосфера на университета, беше в състояние благоразумно и консервативно да обобщи наблюденията си върху „дъното“ и да ги изложи на книга, както подобава на учен социолог. Фреди Дръмънд ясно разбираше, че Бил Тотс няма широта на погледа, за да се издигне над класовото си съзнание. Но Бил Тотс не

можеше да разбере това. Щом видеше, че някой стачкоизменник му отнема работата, налиташе като „бик на червено“ и повече нищо не виждаше. Затова пък Фреди Дръмънд, с безупречно облекло и маниери,

седнал на писалището си в кабинета или изправен пред курса по социология, виждаше всичко – на него му беше ясен и Бил Тотс, и всичко около Бил Тотс, и всичко около въпроса за стачкоизменниците и организираните работници, и връзката между този въпрос и икономическото благоденствие на Съединените щати, които водеха борба за световни пазари. А Бил Тотс наистина не можеше да види по-далеч от днешния обед или утрешния боксов мач в спортния клуб.

Едва когато започна да събира материал за книгата си „Жената и труда“, Фреди Дръмънд за първи път разбра каква опасност го грози. Досега твърде успешно му се удаваше да живее в тези два различни свята. Но този необикновен двойствен живот беше всъщност много неустойчив. И както си седеше в кабинета и размишляваше, той разбра, че така не може да продължава. В действителност това беше преходен етап и един ден неизбежно щеше да му се наложи да избере или единия, или другия свят. Не би могъл да продължава да живее и в двата. И както се бе загледал в редицата томове, които красяха горната полица на библиотеката му – това бяха все негови трудове, от дисертацията му до „Жената и труда“, – той реши, че този е именно светът, в който завинаги ще остане. Бил Тотс му беше свършил добра работа, но вече ставаше крайно опасен съучастник. Бил Тотс трябваше да престане да съществува.

Виновница за тревогата на Фреди Дръмънд беше Мери Кондън, председателка на Международния профсъюз на ръкавичарите. Той я видя за пръв път от галерията за публиката, на годишното събрание на Северозападната федерация на труда, видя я с очите на Бил Тотс, на когото тя много се хареса. Фреди Дръмънд не обичаше този тип жени. Какво от това, че тя имаше великолепно тяло, грациозно и гъвкаво като на пантера, че имаше възхитителни черни очи, които ту мятаха искри, ту ласкаво се смееха? Фреди не можеше да търпи жени, които преливат от жизненост и не проявяват никаква... е,

да речем, съдържаност. Той признаваше теорията за еволюцията, защото тя беше призната от учените в цял свят, и напълно вярваше, че човекът, достигнал вече висшата степен на развитие, е произлязъл от калната маса отвратителни низши организми. Но той мъничко се срамуваше от това родословие и предпочиташе да не мисли за него. Може би затова си налагаше такава сурова въздържаност и я проповядваше на другите, затова предпочиташе жени от собствения си тип, успели да се отърсят от това животинско и недостойно наследство на предците, жени, които чрез самодисциплина и съдържаност подчертават каква огромна пропаст ги дели от далечните им деди.

Бил Тотс беше чужд на такива мисли. Той хареса Мери Кондън още щом я видя в конгресната зала и още там си постави за цел да разбере що за човек е тя. Следния път я срещна съвсем случайно – тогава работеше с платформата на Пат Морис и. В една къща на Мишън стрийт, където даваха под наем мебелирани стаи, го повикаха да прибере на съхранение нечий сандък. Дъщерята на хазайката го въведе в малка стаичка, чиято наемателка, ръкавичарка, току-що бе откарана в болница. Но Бил не знаеше това. Той се наведе, вдигна големия сандък, метна го на раменете си и с мъка се изправи, обърнат гърбом към отворената врата. В същия миг чу зад себе си женски глас:

– Член ли сте на профсъюза?

– А на вас какво ви влиза в работата? – сръза непознатата той. – Хайде разкарайте се, че ми пречите на пътя. Не мога да се обърна.

Още неизрекъл това, някой го завъртя кръгом и така го блъсна, че той, колкото и да беше едър, щеше да изгуби равновесие, ако не се бе залепил за стената. Взе да ругае, но в същия миг очите му срещнаха гневно святкащия поглед на Мери Кондън.

– Разбира се, че членувам в профсъюза – каза той. – Само исках да ви подразня.

– Къде е картата ви? – попита тя с делови тон.

– В джоба ми. Но сега не мога да я извадя. Тоя тежък сандък ми пречи. Слезте с мен долу до колата и ще ви я покажа.

– Свалете сандъка – изкомандува тя.

– Но защо? Нали ви казвам, че имам карта.

– Свалете сандъка и толкоз. Няма да позволя на един стачкоизменник да взема този сандък. Засрамете се от себе си, дангалак такъв! Крадете хляба на честните хора. Защо не влезете в профсъюза да станете човек?

Лицето на Мери Кондън беше побледняло и тя очевидно беше страшно разгневена.

– Като си помисли само човек: такъв юначага, пък става предател на своята класа! Сигурно умирате да постъпите в полицията, та при следващата стачка да можете да стреляте по стачкуващите колари. Пък, кой знае, може би вече сте на служба в полицията? От вас това може да се...

– Стига де, това е вече много! – Бил тръшна сандъка на пода, изправи се и бръкна във вътрешния джоб на самото си. – Нали ви казах, че исках само да ви подразня. Ето, гледайте!

В ръката си държеше редовна профсъюзна карта.

– Добре, приберете я – каза Мери Кондън. – и друг път не се шегувайте.

Лицето ѝ се проясни, като видя с каква лекота той метна големия сандък на рамото си, и тя със светнали очи огледа едрата му гъвкава фигура. Но Бил не забеляза това. Беше зает със сандъка.

Следващия път срещна Мери Кондън по време на стачката на работниците от пералните. Наскоро основали свой съюз, те още нямаха опит и бяха помолили Мери Кондън да ръководи стачката им. Фреди Дръмънд бе предусетил какво се готви и бе изпратил Бил Тотс да влезе в профсъюза им и да разучи положението. Бил вече работеше в пералнята. В деня на стачката бе предложено на мъжете първи да оставят работата, за да дадат кураж на момичетата. Бил се случи близо до вратата на гладачното отделение, когато Мери Кондън понечи да влезе. Отговорникът на цеха, едър и як мъж, препречи пътя но Той съвсем не искаше неговите момичета да оставят работата си и бе решил да отучи Мери Кондън да се меси в чуждите дела. И когато Мери се опита да се промъкне край него, я хвана с месестата си ръка за рамото и я Отблъсна. Тя се огледа и видя Бил.

– Хей, Тотс – извика тя, – ями помогнете. Искам да вляза.

Бил трепна, приятно изненадан. Бе запомнила името му от профсъюзната карта. Само миг и отговорникът отхвъркна от вратата, крещейки яростно нещо за правата и закона, а в това време момичетата зарязаха машините. До края на тази кратка, но успешна стачка Бил остана край Мери Кондън като верен адютант и куриер, а когато стачката завърши, се завърна в университета, за да се превърне пак във Фреди Дръмънд и да се чуди какво намира Бил Тотс в тази жена.

За Фреди Дръмънд нямаше никаква опасност, но Бил се бе влюбил. В това не можеше да има съмнение и именно този факт послужи като първо предупреждение за Фреди Дръмънд. Добре, той си беше свършил работата и можеше вече да сложи край на приключенията. Нямаше нужда повече да прекосява Прореза. Новата му книга „Тактика и стратегия на работническата класа“ беше почти готова – оставаха му само последните три глави, а материал за тях имаше вече достатъчно.

Освен това стигна до заключението, че за да се утвърди здраво като Фреди Дръмънд, са му нужни по-тесни връзки с хората от неговата среда. Следователно беше време да се ожени и той напълно съзнаваше, че ако Фреди Дръмънд не се ожени, Бил Тотс положително ще стори това, а до какви усложнения ще се стигне тогава, е страшно дори да се помисли.

И тъй на сцената се появи Катрин Ван Ворст. Тя също беше завършила колеж, бе дъщеря на най-богатия професор, декан на факултета по философия. Когато направиха и обявиха годежа, Фреди Дръмън з, реши, че бракът му ще бъде изгоден във всяко отношение. Студена и спокойна на вид, аристократична и благотворно консервативна, Катрин Ван Ворст, макар нелишена от темперамент, беше въздържана не по-малко от Дръмънд.

Наглед всичко вървеше добре, но Фреди Дръмънд все още го привличаше зовът на „дъното“, все още го мамеше волният, безгрижен, неутежнен с отговорности живот в южната половина на града. Денят на сватбата наближаваше и Фреди Дръмънд разбираше, че вече достатъчно е беснял, но си мислеше колко хубаво би било да се хвърли пак в този живот, да стане още веднъж онзи симпатичен момък и нехранимайко, преди да се оттегли окончателно в сивите

аудитории и безбурния семеен живот. Изкушението беше още по-силно, защото последната глава на „Тактика и стратегия на работническата класа“ стоеше недописана, тъй като му липсваха някои съществени данни, които бе пропуснал да събере.

И ето че Фреди Дръмънд за последен път се превърна в Бил Тотс, събра необходимите данни и за беда пак срещна Мери Кондън. След като се върна в кабинета си, той с безпокойство си спомни за тази среща. Тя беше ново, настойчиво предупреждение. Бил Тотс се бе държал възмутително. Не стига, че се бе видял с нея в Централния работнически съвет, ами бе тръгнал да я изпраща и по пътя се бяха отбили в едно ресторантче да ядат миди. А преди да се разделят пред вратата ѝ, бе я прегърнал и хубаво я бе нацелувал по устата. В ушите му още звучаха последните ѝ думи – думи, произнесени нежно, с онова трогателно ридание в гласа, което само любовта може да роди: „Бил... мили, мили Бил.“

Фреди Дръмънд потръпна при спомена за това. Видя се пред прага на зейнала бездна. Многоженството не беше в характера му и той се ужаси от последиците, които криеше това положение. Трябваше да сложи край на този двойствен живот, избирайки едно от двете: или да стане изцяло Бил Тотс и да се ожени за Мери Кондън, или да си остане изцяло Фреди Дръмънд и да се ожени за Катрин Ван Ворст. Иначе неговото ужасно държане би заслужавало най-голямо презрение.

Следващите няколко месеца бяха месеци на работнически стачки, които нарушиха покоя на Сан Франциско. Профсъюзът и обединенията на работодателите кръстосаха шпаги, сякаш бяха решили веднъж завинаги да решат въпроса в полза на едните или на другите. А Фреди

Дръмънд коригираше шпалти, четеше лекции и не искаше и да знае какво става. Той усърдно ухажваше Катрин Ван Ворст и с всеки изминат ден все повече я уважаваше и ѝ се възхищаваше – не, той дори вече я обичаше.

Стачката на трамвайните работници го заинтересува, но по-малко, отколкото очакваше; а към голямата стачка на месарите се отнесе с пълно равнодушие. Духът на Бил Тотс беше успешно погребан и Фреди Дръмънд с обновена енергия се трудеше над една отдавна замислена брошура на тема „Печалбите намаляват“.

Един следобед, две седмици преди определения за сватбата ден, Катрин Ван Ворст го взе от къщи и го поведе да видят някакъв нов младежки клуб на работниците емигранти, от които тя се интересуваше. Тръгнаха с автомобила на брат ѝ, в който се настаниха само двамата, ако не се смята шофьорът. Маркет стрийт и Гири стрийт излизат на Кърни стрийт, където се пресичат във вид на остро „V“. Фреди и Катрин идваха с автомобила по Маркет стрийт с намерение да вземат острия завой и да влязат в Гири стрийт. Но те не подозираха какво става на Гири стрийт и какво – по волята на съдбата – ги очаква на ъгъла. Фреди знаеше от вестниците, че е започнала стачката на месарите и че те водят ожесточена борба, но сега най-малко мислеше за това. Та нали до него седеше Катрин? Освен това в момента той обстойно ѝ излагаше възгледите си за работническите поселища – възгледи, оформили се отчасти по време на похожденията на Бил Тотс.

По Гири стрийт се зададоха шест фургона с месо. До всеки колар стачкоизменник седеше по един полицаи. Отпред, отзад и от двете страни на колоната крачеше охрана от сто полицаи. На почетно разстояние зад полицейския ариергард по продължение на няколко преки напредваше в редици, но с гневни възгласи многолюдна тълпа, заела цялата улица. Тръстът на месопроизводителите се опитваше да снабди хотелите с месо и ако може, да смаже стачката. Хотел „Сейнт Франсис“ бе получил вече месо с цената на много счупени прозорци и глави и сега експедицията отиваше на помощ на хотел „Палас“.

Без да забелязва нищо, Дръмънд продължаваше разговора си с Катрин, а автомобилът надуваше непрекъснато клаксона и лавираше между другите коли, докато най-после направи широк завой, за да влезе в Гири стрийт. Но в този миг пътят му бе препречен от голяма каруца с въглища, теглена от четири огромни коня, която изскочи от Кърни стрийт и като че се готвеше да свие в Маркет стрийт. Каруцарят спря в миг на нерешителност и шофьорът на Катрин, без да обръща внимание на

предупредителните викове на полицаите, зави бавно вляво, нарушавайки правилата, за да мине пред каруцата.

Фреди мигом прекъсна разговора. Той изобщо не можа да го поднови, защото събитията се развиваха с калейдоскопична бързина. Чу рева на тълпата и зърна каските на полицаите около бавно движещите се фургони. В този миг каруцарят на колата с въглищата се окопоти, шибна конете и ги погна към напредващата колона, после рязко ги спря и сложи спирачката и седна с вид на човек, който няма намерение да мърда оттук. Автомобилът на Катрин също беше принуден да спре, тъй като едрите пръхтящи коне се заковаха току пред него.

Преди шофьорът да успее да даде заден ход, в автомобила се вряза някаква раздрънкана платформа, карана от стар ирландец, който бе пунал коня в галоп. Дръмънд веднага позна и коня, и платформата, защото неведнъж лично ги бе карал. Ирландецът беше Пат Морис и. От другата страна един фургон на пивоварния завод спря до каруцата с въглищата, а през това време по Кърни стрийт с бясно звънене се зададе трамвай, чийто ватман закрепя нещо на полияца, след което спря колата и съвсем задръсти улицата. Фургон след фургон прииждаха и спираха тук, увеличавайки още повече суматохата. Фургоните с месото бяха принудени да спрат. Полицията се оказа в капан. Ревът на тълпата, която се втурна напред, се усилваше все повече, а в това време полицаите взеха да се катерят по запречилите пътя коли.

– Загазихме – каза спокойно Дръмънд на Катрин.

– Да – кимна тя не по-малко спокойно. – Какви диваци!

Сега той ѝ се възхищаваше двойно повече. Тя действително беше жена по негов вкус. Не би я обвинил дори ако бе запищяла и се бе вкопчила в него, но това нейно държане – о, то беше великолепно. Тя седеше сред бушуващата наоколо буря, сякаш това не беше нищо повече от обикновено струпване на коли пред операта.

Полицията се мъчеше да отвори проход. Каруцарят на колата с въглищата – здравеняк, разсъблечен по риза – запали лулата си и седна да пуши. Той погледна снизходително капитана от полицията, който беснееше и го ругаеше, и в отговор само сви рамене. Отзад се зачу познатото туптуп на палки, които се стоварваха по главите, и се вдигна адски вой от проклетия, викове и кръсъци. Скоро се разнесе още по-оглушителен шум, който показваше, че – тълпата си е пробила път през полицейската охрана и смъква стачкоизменниците от фургоните. Капитанът изпрати в подкрепа авангарда и тълпата бе отблъсната. Междувременно

прозорците на високите административни сгради вдясно започнаха да се отварят един след друг и върху главите на полицаите и стачкоизменниците заваля дъжд от канцеларски предмети. Изпълнените с класово съзнание чиновници хвърляха кошчета, шишета с мастило, попивателни, дори пишещи машини – всичко, каквото паднеше под ръка, политаше във въздуха.

По заповед на капитана един полицай се покатери на високата седалка на колата с въглищата, за да арестува каруцаря. А той се надигна бавно и уж миролюбиво, пък току го сграбчи и го метна върху капитана. И когато каруцарят – млад великан – се качи на въглищата и грабна по една буца в ръце, вторият полицай, който тъкмо се катереше по каруцата отстрани, се отказа от намеренията си и скочи на паважа. Тогава капитанът заповяда на шестима от хората си да атакуват колата. Но каруцарят пъргаво се въртеше в кръг и поваляше полицаите с големи буци въглища.

Тълпата по тротоарите и коларите на останалите коли го поощряваха с възторжени викове. Ватманът, който нанасяше жестоки удари по каските с ръчката на спирачката, падна в ръцете на полицаите и бе смъкнат в безсъзнание от предната платформа. Капитанът, въбесен от енергичния отпор, лично оглави следващия набег срещу колата с въглищата. Двадесетина полицаи наобиколиха тази високостенна крепост. Но каруцарят действуваше с удесеторени сили. По седем-осем полицаи се претъркулваха наведнъж на паважа и под каруцата. Зает да отблъсква нападението в задната част на своята крепост, каруцарят се обърна тъкмо когато капитанът се мъчеше да се покачи на седалката отпред. Докато той все още беше във въздуха в съвсем неизгодно положение, каруцарят запрати срещу него една голяма буца. Тя удари капитана, право в гърдите и той политна назад, удари се в задницата на единия кон, тупна на земята и се блъсна в задното колело на автомобила.

Катрин помисли, че е убит, но той се надигна и пак се понесе към каруцата. Тя протегна ръка и поглади коня, който още пръхтеше и трепереше. Но о. Дръмънд не забеляза това. Той не виждаше нищо освен битката на каруцата и някъде в дълбините на сложната му натура някакъв Бил Тотс се надигаше и се мъчеше да се върне към живот. Дръмънд въярваше в закона, в порядъка и в установения ред, но скритият в него бунтар и дивак не признаваше нищо. Тогава Фреди Дръмънд призова на помощ своята желязна въздържаност. Но казано е, че дози, които е раздвоен, неминуемо ще рухне. А Фреди Дръмънд чувствуваше, че волята и силата му са раздвоени, че цялото, съставено от Фреди и Бил, се разпада

на две. Той седеше в автомобила до Катрин Ван Ворст съвсем спокоен; но през очите му вече гледаше Бил Тотс и някъде зад тези очи се бореха за власт над общото си тяло Фреди Дръмънд, благоразумният и консервативен социолог, и Бил Тотс, класовоосъзнатият и войнствено настроен член на работническия профсъюз. И именно с очите на Бил Тотс Фреди Дръмънд видя неизбежния край на битката, която се водеше на каруцата. Той видя как един полицаи се покатери на въглищата, след него втори, трети. Те едва се крепяха на неустойчивия куп въглища, но усилено размахваха дългите си палки. Една халоса каруцаря по главата. Втора го удари по рамото, тъй като той успя да извърне глава. Очевидно съдбата му беше решена. Той неочаквано се хвърли напред, сграби двама полицаи и заедно с тях скочи на паважа, за да се предаде, без да ги изпуска нито за миг, макар че вече беше техен

пленник. –

Катрин Ван Ворст примря от отвращение при вида на тази кървава и зверска битка. Но след малко едно необикновено и съвсем неочаквано произшествие я накара да се окопоти. Мъжът до нея нададе някакъв нечовешки дивашки вик и рипна от мястото си. Тя го видя как прескочи предната седалка, метна се на широкия гръб на коня и оттам – на каруцата. Тази стремителна атака беше като ураган. Преди офицерът на каруцата да съобрази какви са намеренията на този прилично облечен, но крайно възбуден господин, един юмручен удар се стовари в него и той полетя към паважа, описвайки дъга във въздуха. Един ритник в лицето запрати при него полицаия, който се мъчеше да се качи горе. Трима други полицаи се хвърлиха горе и между тях и Бил Тотс се завърза страшен бой, в който една палка разцепи главата му, а сакото, жилетката и колосаната му риза бяха разкъсани. Но след минута тримата полицаи вече се търкаляха на улицата, а Бил Тотс, удържал позицията, обсипваше врага с буци въглища.

Капитанът храбро се хвърли напред, но бе спрял от една буца, която се пръсна в главата му и мигом го превърна в негър. Полицията трябваше да разчисти пътя, преди тълпата отзад да нахлуе, а Бил Тотс трябваше да задържи каруцата на мястото ѝ, докато тълпата успее да нахлуе. И така боят продължи.

Тълпата позна своя защитник. Да, както винаги Големия Бил беше напред; и Катрин Ван Ворст смутено слушаше виковете „Бил!“, „Браво, Бил!“, които се носеха от всички страни. Пат Морис и подскачаше възторжено в колата си и крещеше:

– Изяж ги, Бил! Изяж ги! Изяж ги с парцалите! Катрин чу някаква

жена да вика от тротоара:

– Пази се, Бил! Качват се отпред!

Бил се вслуша в предупреждението и с една точно запратена буца очисти предницата на колата от нападателите. Катрин Ван Ворст се обърна и видя на края на тротоара една жена със силно зачервени бузи и пламтящи черни очи, зяпнала прехласнато човека, който само допреди няколко минути беше Фреди Дръмънд.

От прозорците на сградите гръмнаха одобрителни възгласи. И отново заваляха столове и картотечни касетки. Тълпата вече бе пробила фронта от едната страна на колоната фургони, обграждаше по пътя си всеки попаднал й полицаи и го налагаше. Хората смъкнаха стачкоизменниците от фургоните, прерязаха тегличите и погнаха уплашените коне. Много полицаи се свряха за по-сигурно под каруцата с въглища, някои пък се мъчеха да задържат конете за поводите или се мятаха на гърба им, но освободените животни се втурнаха към празния тротоар отсреща и се втурнаха по Маркет стрийт.

Катрин Ван Ворст пак чу гласа на жената, която преди малко предупреди Дръмънд за опасността. Тя отново бе изскочила на края на тротоара и

викаше:

– Удряй, Бил Сега ти е паднало! Удряй! Сега полицията бе пометена встрани. Бил Тотс скочи на земята и си проби път към жената на тротоара. Катрин Ван Ворст видя как тя обви ръце около него и го целуна в устата; и Катрин Ван Ворст ги проследи с любопитен поглед: прегърнал с една ръка жената, той тръгна по тротоара, като разговаряше и се смееше с нея с такава весела непринуденост, каквато Катрин никога не бе очаквала от Фреди Дръмънд.

Полицайте се върнаха и докато чакаха подкрепления и нови колари и коне, взеха да разчистват улицата. Свършила своята работа, тълпата се разотиваше, а Катрин Ван Ворст все още следеше с поглед човека, когото познаваше под името Фреди Дръмънд. Той стърчеше с цяла глава над тълпата. Ръката му все още бе на раменете на жената. Седнала в автомобила, Катрин ги видя да прекосяват Маркет стрийт и Прореза и да изчезват по Трета улица към работническото гето.

През следващите години Фреди Дръмънд вече не четеше лекции в Калифорнийския университет, не се появиха повече книги по въпросите на икономиката и труда с автор Фредерик А. Дръмънд. Затова пък израсна един нов работнически водач на име Уилям Тотс. Той се ожени за Мери Кондън, председателка на Международния профсъюз на

ръкавичарските работници; и именно той организира прочутата стачка на готвачите и келнерите, в която преди успешния ѝ завършек бяха привлечени десетки други профсъюзи – дори такива, които нямаха почти нищо общо с профсъюза на готвачите и келнерите, като например профсъюза на скубачите на кокошки и профсъюза на гробарите.

КРАЙ

Jack London
South of the Slot, 1909

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 11 май 2003

Публикация:

Джек Лондон, Разкази и новели
Книгоиздателство „ГЕОРГИ БАКАЛОВ“, ВАРНА, 1987
Анелия Бошнакова, Сидер Флорин, преводачи, 1987
Борис Дамянов, Желяз Янков, Сидер Флорин, Тодор Вълчев, преводачи, 1963

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2221>]